

Stanowisko GINA 2017 dotyczące wpływu leczenia astmy wzrost u dzieci

dr n. med. Filip Mejza

Glikokortykosteroidy wziewne (GKSw) to podstawowe leki stosowane w celu uzyskania kontroli astmy zarówno u dzieci, jak i u dorosłych. Ich skuteczne stosowanie utrudniają często obawy chorych dotyczące niepożądanych skutków leczenia. Podczas stosowania GKSw u dzieci jedną z najczęściej dyskutowanych kwestii stanowi wpływ tych leków na wzrastanie. Najważniejsze fakty na ten temat przedstawiono poniżej:

1. GKSw zmniejszają nieznacznie tempo wzrastania dziecka, szczególnie w pierwszych 1-2 latach leczenia. Efekt ten nie jest jednak progresywny ani nie kumuluje się (dłuższe stosowanie GKSw nie prowadzi do większego spowolnienia wzrastania). Jest również znikomy przy stosowaniu GKSw w małych dawkach.
2. GKSw nie wpływają istotnie na osiągnięty docelowy wzrost dziecka, niezależnie od czasu ich stosowania. W większości badań nie stwierdzono żadnego istotnego efektu, niewielki efekt stwierdzono tylko w 1 badaniu (wpływ ten oszacowano na 0,7% wzrostu docelowego).
3. Źle kontrolowana astma niekorzystnie wpływa na wzrost dzieci.

Właściwe postępowanie związane ze stosowaniem GKSw u dzieci obejmuje:

1. Edukację dziecka i jego rodziny

Dziecko w zależności od wieku powinno uzyskać podstawowe, przystępne informacje na temat astmy i zrozumieć cel podawania leków. Rodzinie należy udzielić jasnych i wyczerpujących informacji dotyczących działań niepożądanych, w tym wpływu na wzrastanie dziecka. Podstawowe znaczenie ma również dobranie właściwej do wieku metody podawania leków i nauczenie dziecka i rodziców prawidłowej techniki inhalacji. Ma to znaczenie nie tylko w przypadku skuteczności leczenia, ale również dla bezpieczeństwa leczenia - większość typowych błędów podczas inhalacji leku zwiększa depozycję leku w jamie ustnej, jego dostępność systemową i przez to działanie niepożądane, w tym wpływ na wzrastanie.

2. Stosowanie właściwej dawki GKSw (wielkość dawki i jej poprawne dostosowanie do masy ciała dziecka)

Większość korzyści ze stosowania GKSw występuje już po stosowaniu małych dawek. Korzyści ze zwiększania dawki nie są duże, zwiększa się natomiast istotnie ryzyko działań niepożądanych. Wytyczne GINA zalecają jako podstawowe leczenie przeciwzapalne stosowanie małej dawki GKSw. Jeżeli nie prowadzi to do uzyskania kontroli astmy, należy:

- (1) potwierdzić rozpoznanie astmy,

(2) upewnić się, że dziecko poprawnie przyjmuje lek w zalecanej dawce,

(3) wykluczyć narażenie na alergeny i dym tytoniowy. Najczęstszą przyczyną nieskuteczności leczenia jest niestosowanie się do zaleceń lekarskich (niestosowanie leczenia lub niewłaściwa technika inhalacji).

3. Regularną kontrolę wzrastania dziecka (według wytycznych GINA co najmniej raz w roku).

W razie stwierdzenia zmniejszonego tempa wzrastania dziecka należy ocenić też inne czynniki potencjalnie hamujące wzrastanie dziecka - źle kontrolowaną astmę, częste stosowanie kortykosteroidów doustnych oraz niedostateczne odżywienie (np. związane ze stosowaniem restrykcyjnej diety). W takim przypadku skierować dziecko do ośrodka specjalistycznego.